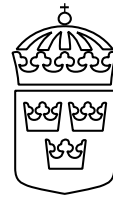

Regeringens proposition

2014/15:78

Förändrade villkor för affärsverkscheferna

Prop.
2014/15:78

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 19 mars 2015

Stefan Löfven

Ardalan Shekarabi
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnas förslag till ändringar i lagen (1994:260) om offentlig anställning som innebär att cheferna för de statliga affärsverken ska omfattas av den s.k. förflyttningsskyldigheten för myndighetschefer. Förslaget innebär samtidigt att möjligheten att skilja de först nämnda cheferna från deras anställningar avskaffas. Syftet med ändringarna är att anställningsvillkoren för cheferna för de statliga affärsverken ska jämföras med villkoren för cheferna för de andra statliga förvaltningsmyndigheterna som lyder omedelbart under regeringen. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2015.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning	4
3	Ärendet och dess beredning	5
4	Nya anställningsvillkor för cheferna för affärsverken	5
5	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	7
6	Konsekvenser	7
7	Författningskommentar	7
Bilaga 1	Sammanfattning av för denna proposition relevanta delar av betänkandet Myndighetschefers villkor (SOU 2011:81)	9
Bilaga 2	För denna proposition relevanta lagförslag i betänkandet Myndighetschefers villkor (SOU 2011:81)	10
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	14
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 19 mars 2015	15

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2014/15:78

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning

Härigenom föreskrivs att 33 § lagen (1994:260) om offentlig anställning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

33 §¹

Är chefen *för ett statligt affärsverk eller* för Arbetsgivarverket anställd för bestämd tid, får han skiljas från sin anställning före utgången av denna tid, om det är nödvändigt av hänsyn till verkets bästa.

Är chefen för någon annan förvaltningsmyndighet som lyder omedelbart under regeringen anställd för bestämd tid, får han förflyttas till en annan statlig anställning som tillsätts på samma sätt, om det är påkallat av organisatoriska skäl eller annars är nödvändigt av hänsyn till myndighetens bästa.

Är chefen för Arbetsgivarverket anställd för bestämd tid, får han *eller hon* skiljas från sin anställning före utgången av denna tid, om det är nödvändigt av hänsyn till verkets bästa.

Är chefen för någon annan förvaltningsmyndighet som lyder omedelbart under regeringen anställd för bestämd tid, får han *eller hon* förflyttas till en annan statlig anställning som tillsätts på samma sätt, om det är påkallat av organisatoriska skäl eller annars är nödvändigt av hänsyn till myndighetens bästa.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

¹ Senaste lydelse 1997:178

Regeringen beslutade den 30 september 2010 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att se över anställningsvillkoren för chefer som leder myndigheter som lyder omedelbart under regeringen. I november 2011 överlämnades utredningens slutbetänkande Myndighetschefer villkor (SOU 2011:81). I betänkandet föreslås bl.a. att cheferna för de statliga affärsverken ska omfattas av den s.k. förflyttningsskyldigheten som regleras i 33 § lagen (1994:260) om offentlig anställning (LOA), och som gäller för cheferna för andra förvaltningsmyndigheter som lyder omedelbart under regeringen. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i bilaga 3. Remissyttrandena och en sammanställning av dessa finns tillgängliga i Finansdepartementet (dnr Fi2015/90).

Regeringen har i sin skrivelse Regeringens förvaltningspolitik behandlat flera av förslagen i betänkandet (skr. 2013/14:155). Riksdagen har lagt skrivelsen till handlingarna (bet. 2013/14:FiU37, rskr. 2013/14:300). I denna proposition behandlas enbart utredningens förslag till ändring i 33 § LOA.

Lagrådet

De ändringar som nu föreslås i LOA är författningstekniskt och i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Lagrådets yttrande har därför inte inhämtats.

4 Nya anställningsvillkor för cheferna för affärsverken

Regeringens förslag: Chefen för ett statligt affärsverk ska omfattas av den s.k. förflyttningsskyldigheten för statliga myndighetschefer. Möjligheten att skilja en sådan chef från anställningen ska avskaffas.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag. Utredningen har dock föreslagit att regleringen av förflyttningsskyldigheten flyttas över till en ny lag om villkor för anställning som myndighetschef.

Remissinstanserna har tillstyrkt eller inte haft något att invända mot utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: En chef för en myndighet som lyder omedelbart under regeringen är oftast anställd för en bestämd tid. En sådan chef får inte sägas upp, men däremot förflyttas till en annan statlig anställning som tillsätts på samma sätt, om detta är påkallat av organisatoriska skäl eller annars är nödvändigt av hänsyn till myndighetens bästa (33 § andra stycket LOA). Cheferna för de statliga affärsverken och chefen för Arbetsgivarverket är undantagna från förflyttningsskyldigheten. För närvarande finns det tre affärsverk: Luftfartsverket, Sjöfartsverket och Affärsverket svenska kraftnät. För cheferna för

dessas verk gäller att de får skiljas från sin anställning före utgången av den bestämda tiden, om det är nödvändigt av hänsyn till verkets bästa (33 § första stycket). Skäl för ett skiljande från anställningen eller en förflyttning kan exempelvis vara att en omstrukturering av verksamheten ska genomföras, att chefen är mindre lämplig eller att han eller hon har misskött förvaltningen eller förlorat styrelsens förtroende. Ett beslut om skiljande från anställningen gäller omedelbart (36 §).

Cheferna för affärsverken har tidigare ansetts behöva besitta en högre affärsmässig kompetens än cheferna för flertalet andra myndigheter samt därför, och som en följd av den specifika bakgrund som de förväntats ha, vara mindre användbara för andra uppgifter inom den statliga förvaltningen. Främst av dessa skäl har förflyttningsskyldigheten inte bedömts vara lämplig för dessa chefer (prop. 1986/87:99 s. 120–122.). I stället har den ovan nämnda möjligheten för regeringen att, på samma sätt som en styrelse för ett aktiebolag, skilja chefen från anställningen med omedelbar verkan införts. En sådan ordning har ansetts förutsätta att vissa andra anställningsvillkor, t.ex. de ekonomiska villkoren i form av bl.a. avgångsvederlag, måste utformas annorlunda för dessa chefer än för övriga myndighetschefer.

Enligt regeringen finns det i dag flera omständigheter som talar för att även cheferna för affärsverken bör omfattas av förflyttningsskyldigheten. Det kan bl.a. ur arbetsrättslig synvinkel framstå som märkligt att dessa arbetstagare, som har samma anställningsform som övriga myndighetschefer, inte skulle ha rätt till samma villkor som de senare cheferna. Dagens rekrytering av myndighetschefer sker med kravprofiler där bl.a. ledarskapsförmåga och kompetens hänförlig till chefskap betonas. Cheferna för affärsverken kan antas ha liknande chefsförmågor och skicklighet som andra myndighetschefer och borde kunna komma till användning i andra statliga anställningar. Behovet av att skilja en chef för ett affärsverk från uppdraget, till följd av exempelvis verkets resultat, bör vidare kunna hanteras genom en omplacering av chefen. De anställningsvillkor som gäller för cheferna för affärsverken är dessutom i dag i huvudsak de samma som för cheferna för de övriga förvaltningsmyndigheterna.

Regeringen anser mot denna bakgrund att bestämmelsen i 33 § första stycket LOA om rätten att skilja vissa arbetstagare från sin anställning inte längre bör omfatta cheferna för affärsverken och att de i stället bör omfattas av den förflyttningsskyldighet som regleras i paragrafens andra stycke. Regleringen av förflyttningsskyldigheten bör fortfarande finnas i LOA.

5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Prop. 2014/15:78

Regeringens förslag: Den föreslagna lagändringen ska träda i kraft den 1 juli 2015.

Regeringens bedömning: Det finns inte behov av några övergångsbestämmelser.

Utredningens förslag: Utredningen har inte lämnat något förslag till när ändringarna av förflyttningsskyldigheten och rätten till uppsägning ska träda i kraft. Utredningen har dock föreslagit att äldre regler ska tillämpas i mål eller ärenden som har påbörjats eller avser omständigheter som inträffat före ikraftträdandet.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna har yttrat sig särskilt över de föreslagna ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: De föreslagna ändringarna i LOA bör träda i kraft så snart som möjligt. Det föreslås därför att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2015.

Regeringen anser inte att de föreslagna ändringarna behöver förenas med någon övergångsbestämmelse.

6 Konsekvenser

De personer som berörs av förslaget om förflyttningsskyldighet är cheferna för de tre kvarvarande statliga affärsverken. Kretsen av personer som träffas av förändringarna är således högst begränsad. När en myndighetschef förflyttas från sin anställning som chef uppstår visserligen en lönekostnad för staten för den nya anställningen, samtidigt som det måste anställas en ny chef för myndigheten som arbetstagaren lämnar. Även en myndighetschef som förflyttats kan dock i de allra flesta ges möjlighet att utföra andra viktiga arbetsuppgifter under den återstående anställningstiden. Eventuella budgetära effekter av förslagen i propositionen bedöms mot denna bakgrund kunna finansieras inom befintliga anslagsramar i statens budget.

7 Författningskommentar

Förslag till lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning

33 §

Ändringen i *första stycket* innebär att den möjlighet till uppsägning som regleras i bestämmelsen endast kommer att gälla för chefen för Arbetsgivarverket och att cheferna för statens affärsverk, i likhet med cheferna

Prop. 2014/15:78 för övriga förvaltningsmyndigheter som lyder omedelbart under regeringen, i fortsättningen kommer att omfattas av förflyttningsskyldigheten i andra stycket. Detta innebär således att det inte längre kommer vara möjligt att skilja chefen för ett affärsverk från anställningen.

Sammanfattning av för denna proposition relevanta delar av betänkandet Myndighetschefers villkor (SOU 2011:81)

Prop. 2014/15:78
Bilaga 1

Betänkandet Myndighetschefers villkor (SOU2011:81) behandlar bl.a. förflyttningsskyldigheten och möjligheten att skilja affärsverkscheferna från anställning. Den ursprungliga grunden till reglerna om förflyttning – intresset av att den statliga förvaltningen skulle utvecklas på det sätt som staten fann bäst förenligt med samhällets behov – gäller fortfarande. Förflyttningsinstrumentet är nödvändigt för att den parlamentariska ansvarskedjan ska hänga ihop. Om regeringen anser att en myndighetschef inte längre bör vara chef för en viss myndighet, måste regeringen kunna omplacera denne och utse en ny chef. Förflyttningsskyldigheten betonar det tidbegränsade arbetsgivaransvaret och ger samtidigt regeringen en möjlighet att få arbetsuppgifter utförda under den överenskomna anställningstiden. Utredningen föreslår att kretsen av de myndighetschefer som omfattas av förflyttningsskyldigheten ska omfatta också cheferna för affärsverken.

Enligt utredningen bör även möjligheten att arbetsrättsligt tvista om ett förflyttningsbeslut avskaffas. Ett sådant beslut bör gälla omedelbart. Utredningen anser att regeringen bör bl.a. av konstitutionella skäl svara politiskt, inte juridiskt, för sådana beslut.

För denna proposition relevanta lagförslag i betänkandet Myndighetschefers villkor (SOU 2011:81)

Förslag till lag (0000:00) om villkor för anställning som myndighetschef

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller föreskrifter om sådan arbetstagare som är anställda som chefer för myndigheter som lyder direkt under regeringen. Lagen ska tillämpas också på chefen för Säkerhetspolisen.

Om någon föreskrift i denna lag avviker från lagen (1994:260) om offentlig anställning, ska föreskrifterna i den här lagen gälla. För myndighetschefer som anställs med stöd av lagen (1994:261) om fullmaktсанställning ska föreskrifterna i den lagen gälla.

Tidsbestämd anställning

2 § En myndighetschef ska anställas för en bestämd tid. Regeringen beslutar om längden på en anställning.

Förflyttning

3 § Regeringen får förflytta en myndighetschef från en anställning, om det är påkallat av organisatoriska skäl eller regeringen anser det vara nödvändigt av hänsyn till myndighetens bästa.

Om en sådan förflyttning sker, har myndighetschefen rätt att för återsående tid av den ursprungliga anställningstiden få en ny anställning som tillsätts på samma sätt som den anställning som han eller hon lämnar.

4 § Ett beslut om förflyttning gäller omedelbart och kan inte överklagas.

Uppsägning

5 § En anställning som myndighetschef för en bestämd tid är inte möjlig att säga upp i förtid.

Avskedande

6 § Föreskrifterna om grunden för avskedande i 32 § första stycket lagen om offentlig anställning ska tillämpas på en arbetstagare som avses i denna lag.

7 § Statens ansvarsnämnd beslutar i frågor om avskedande.

Övergångsregler

Prop. 2014/15:78

Bilaga 2

1. Denna lag träder i kraft den X.
2. Om det i en lag eller någon annan författning hänvisas till en föreskrift som har ersatts genom en föreskrift i denna lag, ska i stället den nya föreskriften tillämpas.
3. I mål eller ärenden som har påbörjats eller avser omständigheter som inträffat före ikraftträdandet ska lagen (1994:260) om offentlig anställning tillämpas.

Förslag till lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning

Härigenom föreskrivs att 1, 33 och 36 §§ lagen (1994:260) om offentlig anställning ska ha följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

I denna lag finns särskilda föreskrifter om arbetstagare hos

1.riksdagen och dess myndigheter,

2.myndigheterna under regeringen.

Särskilda föreskrifter om arbetstagare som avses i första stycket 2 finns också i lagen (1994:261) om fullmaktsanställning.

I denna lag finns särskilda föreskrifter om arbetstagare hos

1. riksdagen och dess myndigheter,

2. myndigheterna under regeringen.

Särskilda föreskrifter om arbetstagare som avses i första stycket 2 finns också i *lagen (0000:00) om villkor för anställning som myndighetschef och i lagen (1994:261) om fullmaktsanställning.*

33 §

Är chefen för ett statligt affärsverk eller för Arbetsgivarverket anställd för bestämd tid, får han skiljas från sin anställning före utgången av denna tid, om det är nödvändigt av hänsyn till verkets bästa.

Är chefen för någon annan förvaltningsmyndighet som lyder omedelbart under regeringen anställd för bestämd tid, får han förflyttas till en annan statlig anställning som tillsätts på samma sätt, om det är påkallat av organisatoriska skäl eller annars är nödvändigt av hänsyn till myndighetens bästa.

Är chefen för Arbetsgivarverket anställd för bestämd tid, får han skiljas från sin anställning före utgången av denna tid, om det är nödvändigt av hänsyn till verkets bästa.

36 §

Ett beslut om skiljande från anställning enligt 33 § första stycket gäller omedelbart.

Ett beslut om förflytning enligt 33 § andra stycket får inte verkställas, förrän beslutet har prövats slutligt eller rätten till talan har

Ett beslut om skiljande från anställning enligt 33 § gäller omedelbart

*förlorats. Beslutet får dock ges
omedelbar verkan, om det finns
synnerliga skäl för det..*

Prop. 2014/15:78
Bilaga 2

Denna lag träder i kraft den X.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttrande över betänkandet Myndighetschefers villkor (SOU 2011:81) kommit in från Göta Hovrätt, Kammarrätten i Stockholm, Göteborgs tingsrätt, Justitiekanslern, Åklagarmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Kriminalvården, Styrelsen för internationellt utvecklings-samarbete (Sida), Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll, Exportkreditnämnden, Statens haverikommission, Försäkringskassan, Arbetsgivarverket, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Statskontoret, Kompetensrådet för utveckling i staten, Statens tjänstepensionsverk, Riksgäldskontoret, Finansinspektionen, Ekonomistyrningsverket, Skatteverket, Kammarkollegiet, Lunds universitet, Umeå universitet, Karolinska institutet, Mittuniversitetet, Högskolan i Halmstad, Kungl. Musikhögskolan i Stockholm, Vetenskapsrådet, Skogsstyrelsen, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI), Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Trafikverket, Statens väg- och transportforskningsinstitut, Patent- och registreringsverket, Affärsverket Svenska Kraftnät, Riksantikvarieämbetet, Myndigheten för radio och TV, Forum för levande historia, Arbetsmiljöverket, Fackförbundet ST, Sveriges akademikers Centralorganisation (Saco), Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges universitets- och högskoleförbund.

Därutöver har även Mälardalens högskola, Saco-S, Länsrådets intresseförening och Sveriges universitetslärarförbund yttrat sig.

Försvarets materielverk, Försvarshögskolan, Arbetsförmedlingen, Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenskt näringsliv, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO) har fått möjlighet att lämna synpunkter, men avstått från att yttra sig eller inte avhört.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 19 mars 2015

Närvarande: statsministern S Löfven, ordförande, och statsråden
Å Romson, M Wallström, Y Johansson, M Johansson, I Baylan,
S-E Bucht, P Hultqvist, H Hellmark Knutsson, I Lövin, Å Regnér,
M Andersson, A Ygeman, A Johansson, M Kaplan, M Damberg,
A Bah Kuhnke, A Shekarabi, G Fridolin, G Wikström, A Hadzialic

Föredragande: statsrådet Shekarabi

Regeringen beslutar proposition 2015/15:78 Förändrade villkor för
affärsverkens chefer